

REMÉNYTELJES ELVÁRÁS

A szovjet tankcsordák aláereszkedtek a Kárpátok lejtőin, a Havasalföldön át beözönlöttek a Nagyalföld térségébe, s azután szinte fennakadás nélkül nyomultak az ország szívébe, Budapest irányába. Debrecen előterében ütköztek csupán némi ellenállásba, de lendületes előnyomulásukat ott is csak ideig-óráig tudták késleltetni. A legközelebbi stratégiai célpont ezúttal Budapest volt.

1944. (emlékezetem szerint) szeptember végén mint sok más intézmény, hivatal stb., a csendőrség Központi Nyomozóparancsnoksága is (ahol akkor szolgálatot teljesítettem) az ország nyugati határa mentén húzódott. Törzs alosztálya, Kun László csendőr százados parancsnoksága alatt Répcelak községben foglalt ideiglenes állomáshelyet.

Néhány hét eltelte után Kun százados, 22 főből álló csendőr különítményt rendelt vissza Budára e sorok írójának parancsnoksága alatt, a Gellérthegyre, Svédország magyarországi külképviseletének biztosítására.

Nyílt titokká vált, hogy a követség épületében Raoul Wallenberg követségi tanácsos rendszeresen zsidókat rejteget, és Amerikába igyekszik őket átjuttatni. E tényről a Nyilaskeresztes Párt is értesült. Több alkalommal intéztek támadást a követség ellen, és onnan zsidókat hurcoltak el. Ez utóbbinak megakadályozását szolgálta a csendőr különítmény odarendelése.

Szolgálati időnk alatt mintegy 24—26 főből álló fegyveres nyilas csoport két alkalommal intézett támadást a követség épülete ellen, hogy onnan Kugel Ernő nevezetű egyént és társait bekísérjék a Nyilas Pártházba. A csendőrség mindkét alkalommal megakadályozta őket szándékuk végrehajtásában. Fegyverhasználatra ugyan nem került sor, mert a nyilas fegyveresek meghátráltak, de ezek az odamenekült zsidók egyedül nekünk köszönhették, hogy megmenekültek a biztos haláltól.

Mikor a szovjet ostromgyűrű bezárulása előtt onnan elrendeltek bennünket, Wallenberg úr ezekkel a szavakkal búcsúzott tőlem:

— Kormányom és a magam nevében köszönetet mondok a M.Kir. Csendőrségnek és külön önöknek, amiért kiváló szolgálatukkal elősegítették emberéletet mentő munkánkat.

Kéznyújtással búcsúzott. Ez volt az utolsó találkozásunk.

Hihetetlen, hogy a svéd követség épületében megfordult több ezer zsidó közül ne akadna olyan, aki ne emlékezne az e tárgyban szereplő idegölő napokra, és az életüket védelmező csendőr különítményre. Azokra a csendőrökre, akik szemük előtt adták élő példáját az „emberi humanitásnak”, s életüket mentettek meg. Gyakori példája elevenedett meg, hogy a csendőr nemcsak a parancsot hajtotta végre, nem csupán az elővezetésekét gyakorolta, hanem nagyon sok esetben sietett segítségére (még kockázatot vállalva is) a bajbajutottaknak.

Nem hisszük, hogy az ilyen igazságtételnek ma is még nem lennének élő tanúi a zsidóság körében. Ők Magyarország lakosságának 8%-át képezték a II. világháború előtt, viszont az anyagi javak 20—25%-át élvezték.* Hazánk kis Amerika volt számukra. Határozottan állíthatjuk, hogy a törvényeket tiszteletben tartva ugyanolyan bánásmódban volt részük, mint minden más rendű és rangú állampolgárnak.

Tudniuk kellett, hogy a nagy sérelem, mely őket érte, nem a magyar nép, de nem is a csendőrség vagy a kormány-szervek akaratából adódott, mindazokért egyedül és kizárólag a hitleri politikát terheli a felelősség.

Simon Ferenc, csendőr őrmester

1944. nyarán, amikor a szovjet tankcsordák már aláereszkedtek a Kárpátok-déli lejtőin, majd a Havasalföldön át beözönlöttek a magyar Nagyalföld térségébe, azután fennakadás nélkül nyomultak az ország szíve Budapest irányába, csak Debrecen előterében ütköztek némi ellenállásba, de lendületes előnyomulásukat ott is csak ideig-óráig tudta késleltetni a kis létszámú német utóvéd alakulat. A legközelebbi stratégiai célpont Budapest, azaz Buda volt, a pesti oldalt hónapokkal előbb, puskalövés nélkül birtokba vették az oroszok.

1944. szeptember elején, mint sok más intézmény, hivatal, a Csenedőrség Központi Nyomozóparancsnokság is a nyugati határ mentére húzódott, Törzsosztálya Kun László százados parancsnoksága alatt, Répcelak (Vas vm.) községben foglalt ideiglenes állomáshelyet.

Két vagy három hét után? - belügyminiszteri rendeletre Kun százados, 22 főből álló csenedőr különítményt rendelt vissza Budára, a Cellért-hegyi Gyopár utcában működő svéd követség biztosítására. Nyílt titok volt, hogy R. Wallenberg követségi tanácsos, a követség épületében zsidókat rejteget és onnan igyekszik őket Nyugatra, de főleg Amerikába kimenteni, a hitleri hisztéria elől. Ezekről a Nyilaskeresztes Párt is értesülve volt és (felelősség, vagy felelőtlenységük tudatában), nyilasok néhány alkalommal behatoltak a követségi épület alagsorába, hogy onnan zsidó személyeket hurcoljanak el. Ennek megakadályozását szolgálta a csenedőr különítmény odavezénylése.

Hosszú hetekig semmi említésre méltó nem történt, csak november elejének egyik kora reggelén jelentette az egyik őrszem a különítmény parancsnokának, hogy (a hajnali szürkületben pontosan nem vehető ki, de úgy tűnik) egy nagyobb csoport közeledik a követségi épület felé. A pihenőben lévő csenedőröket az őpk. (őrparancsnok) riadózta, a szolgálatban volt fegyveresekkel rohant le az épület tágas udvarára. Ez nem tartott pár percnél tovább, de a baton alapba beépített kb. 2*5 méter magas vaskerítést megmászva, 10 vagy 12 nyilas ifjonek már az udvarban volt. Csenedőrök karabéllyal a kézben, pillanat alatt csatárláncot alkotva az őpk. mögé sorakoztak, közben az épületből érkezők is besoroltak. Az őpk. a törvény nevében felszólította a jövevényeket, hogy senki ne mozduljon, mert ellenkező esetben fegyvert használ az őrség! - azután a nyilas parancsnokot szállította a kapuhoz és szigorúan megparancsolta, hogy a kerítésen belülről a nyilas gyerekeket azonnal rendelje vissza a kerítésen át az utcára. De nem volt hajlandó. Azt válaszolta, hogy neki parancsa van Kugel Ernőt és Kemény Gyulát, társaikkal együtt Szélesi Tetstvér parancsára a Párt Házba kísérni. Erre az őpk. a törvény nevében felszólította, hogy embereivel

együtt azonnal hagyja el a követségi épület területét, de még a környékét is! Mert ha nem, úgy az őrség fegyverét használja. A nyilas vezér nem tángított, s fújta a magáét. Az őpk. visszalépett az embereihez és vezényelt: Karabélyt ültse! A húsz csendőr karabély závarzata olyan egyszerre csattant, mint a vilámcsapás. Ez megtette a hatást, a nyilas fiúk eszüket vesztve másztak és ugráltak vissza a vaskerítésen át az utcára és gyorsan futásnak is eredtek. Két perc sem telt bele, egy fiát sem lehetett látni belőlük az utcahosszán. Egy közülük a fegyverét is a kerítésen belül hagyta.

A csendőrök karabélyt ürítettek és az őrszem kivételével visszamentek a szállás körletbe. Az őpk. pedig az épület alagsorába ment és kérte, ha van a társaságban Kugel Ernő és Kemény Gyula nevű egyén, lépjenek elő! Volt és jöttek. Az őpk. közölte velük, hogy egy 24-26 főből álló fegyveres nyilas csoport személyszerint kereste Kugelt és Keményt, hogy más társakkal együtt Szálasi Testvér parancsára, a Párt Házba kísérik őket. Írni sem kellene, hogy nevezettek megvoltak szeppenve és siettek hálálkodni. Az őpk. azzal hártotta el, hogy csak kötelességet teljesítettek.

Ezek után hetekig tartó csend következett, csak december első napjainak egyikén, a kora reggeli órában érkezett ismét a Vaskapu elé egy 20-25 főből álló fegyveres nyilas csoport hasonló szándékkal, mint elődeik. Az őpk. és emberei az udvarra rohantak, s a kapun belül, míg a nyilasok a kapun kívülről alkudoz-
k egymással. Az őpk. igyekezett megértetni a nyilasok vezetőjével, hogy a követségi épület és területe egy kis Svédország Magyarország határain belül és mentelmi jogot élvez, amely egyenlő azzal, mintha a fegyveres nyilasok magát Svédországot támadnák meg! Közölte azt is a nyilas vezérrel, hogy nem szeretne a fiatal-tapasztalatlan nyilas fiúk ellen fegyvert használni, távozzanak békességgel, mert a követség területére a lábukat sem tehetik be és onnan senkit el nem hurcolhatnak! A nyilas parancsnok szót értett és távoztak.

A szovjet csapatok gyűrűje Krácsony hajnalán bezárult Buda körül. Wallemberg úr irodájába hívatta a csendőr különítmény parancsnokát és tolmács útján a következő szavakkal köszönt el: Korményom és a magam nevében köszönetet mondok a m. kir. csendőrségnek és önöknek külön, hogy szolgálatukkal elősegítették ember életet mentő munkánkat. Kezetnyújtott és távozott. Ezzel véget ért a különítmény szolgálata.

A főváros és Magyarország sorsa kilátástalanná vált. Minden gondolkodó ember előtt megvilágosodott, hogy a németek Budát utolsó védő bástyának használják, hogy késleltessék a szovjet haderő előnyomulását, miközben a nyugati és amerikai csapatok nagyobb és nagyobb teret hódítanak Németországban. Kezdetét tette a budai öldöklés és városrombolás. A háztól-házig menő harcok és a nagy aknavető tűz következtében alig maradt ép ház Budán. Német az orrossal, de saj-